

Tradície netradične

Česko - Slovenská spolupráca v edukácii, udržaní a zviditeľnení
tradičných remesiel a ľudových zvykov regiónov prihraničia

Metodika PŘEDKRESLENÁ VÝŠIVKA

Mgr. Blanka Pokorná

Projekt je spolufinancován z finančních prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje
„SPOLEČNĚ BEZ HRANIC“

Osnova:

Úvod

Materiál

Pomůcky

Příprava materiálu

Předkreslení vzoru

Zvládnutí techniky plné výšivky, stonkového stehu, krokvičky a „stínku“

Dokončení výrobku

Fotografie

ÚVOD

Lidová výšivka stejně jako všechny oblasti umění procházela v průběhu let svým vývojem. Východiskem pro studium výšivek jsou Hornovy obrazy krojů z r. 1836. Tyto výšivky jsou však zaznamenány jen velmi schematicky, takže z nich nepoznáme jednotlivé prvky, pouze jejich umístění na krojových součástech. Pro severokyjovský i jihokyjovský kroj je typická předkreslená výšivka provedená plochým stehem, který doplňuje steh stonkový, krokvička nebo stinek.

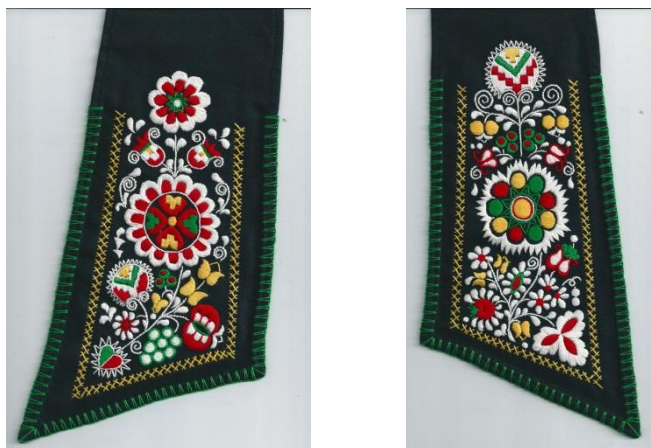
Nejtypičtější a nejzdobnější součástí kyjovského kroje je beze sporu fěrtůšek (zástěra). Právě na něm se dá nejlépe sledovat vývoj předkreslené výšivky. Nejstarší fěrtůšky z poloviny 19. století jsou vyšité pouze bílou bavlnkou, tu pak doplnilo vyšívání červenou vlnou, postupně přibyla zelená a žlutá bavlnka a od konce 19. století a především v první polovině 20. století pak i ostatní barvy až po celou škálu barevných lomených odstínů, které nabízel tehdejší trh.

Předkreslená výšivka se uplatňuje i na dalších krojových součástech: na různých typech zástěr, rukávcích, přednicích mužských košil, na mužských šátcích na krk, na mužských kordulách a marýnkách.

V rámci předkreslené výšivky se na krojových součástech uplatňuje především plochý a stonkový steh, např. na rukávcích nebo na přednicích mužských košil plochý steh pak doplňuje dírkovou výšivku.

MATERIÁL

K výuce techniky předkreslené výšivky jsme zvolili černý klot, který se u severokyjovského kroje používá na mužské šátky. Tento materiál jsme zvolili proto, že právě na černém podkladu lze aplikovat barevnou výšivku. K vyšívání vzoru jsme pak použili bílou, červenou, zelenou a žlutou perlovku.

Předkreslená výšivka na severokyjovském mužském šátku

POMŮCKY

- vyšívací bubínek
- vyšívací jehla
- nůžky
- papír s předkresleným vzorem
- bílý uhlový papír
- tužka
- bílá pastelka
- pravítko

PŘÍPRAVA MATERIÁLU

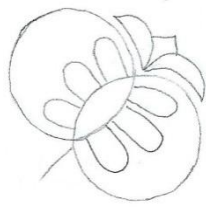
Na klot o rozměru 40 x 40 cm jsme nejdříve vyměřili a rozkreslili okraje dečky, čímž jsme vymezili prostor na stínek, který bude současně začíšťovacím stehem. Následovat bude krokvička a prostor na samotnou výšivku.

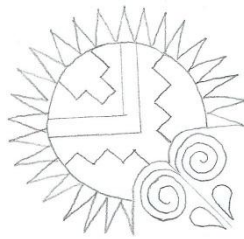
Poté jsme do příslušné části dečky pomocí bílého uhlového papíru přenesli vzor nakreslený na čtvrtce papíru. Výšivkou budou zaplněny všechny 4 rohy dečky, ale aby se vzor během vyšívání z látky nestíral, kopírujeme vzory postupně.

PŘEDKRESLENÍ VZORU

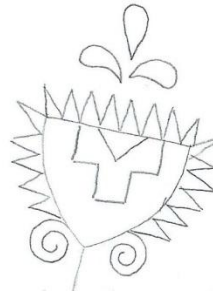
Jako každá krojová výšivka i ta kyjovská má své zákonitosti, kterým se vyšívачky učí postupně. Musí zvládnout, jak správné uspořádání jednotlivých prvků v harmonický celek, tak barevnost výšivky. Zpočátku byla výšivka na kyjovských fěrtůšcích, jejichž styl se snažíme na dečce přiblížit, pouze bílá, později se přidala červená, až konečně vývoj dospěl k tomu, že se k základní barevnosti přidaly různé barevné odstíny. Protože uspořádání jednotlivých prvků a jejich barevnost je pro začínající vyšívачky věc celkem složitá, dostanou vyšívачky vzor pro dečku včetně barevného rozložení již připravený na papíře. Ve vzoru se uplatnily základní typické prvky stylizovaného ornamentu – jablíčko, makůvka, ohřeblo, tulipán, srdíčko, růža srdcová, karafiát a lístečky.

jablíčko

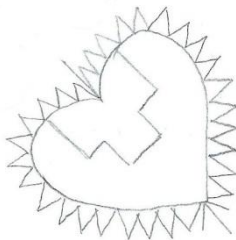
makůvka

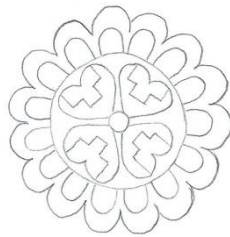
ohřeblo

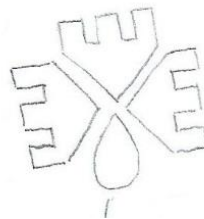
tulipán

srdíčko

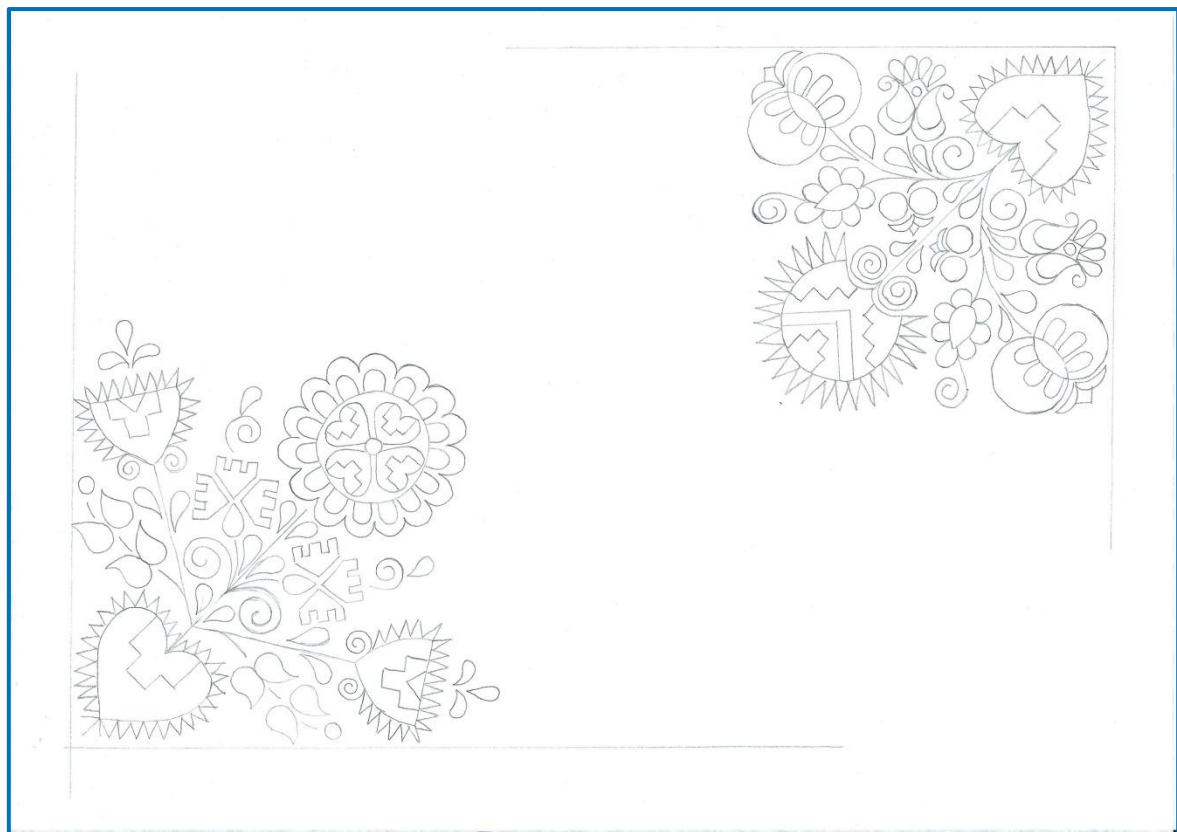
růža srdcová

karafiát

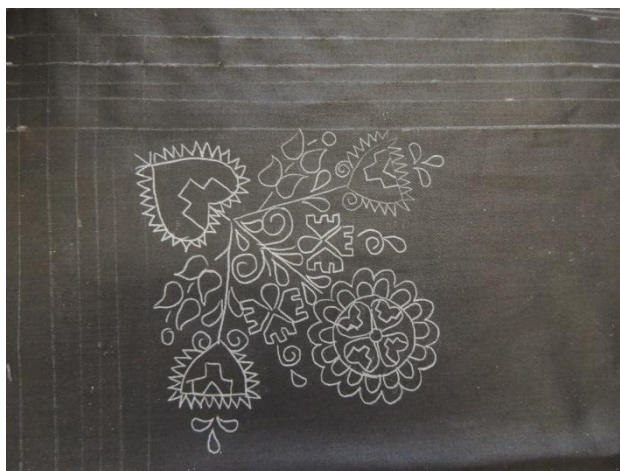

lístečky

Takto připravený vzor se přiloží na příslušné místo na látce, podloží se, v našem případě, bílým uhlovým papírem, a vzor se na látku překreslí. V průběhu překreslování

se musí důsledně dbát na to, aby se papírem nepohnulo, protože vzor by pak na sebe nenavazoval.

Po překopírování vzoru jsme natáhli látku na vyšívací bubínek, řádně ji vypnuli, aby stehy vzoru byly stejnoměrně napnuté.

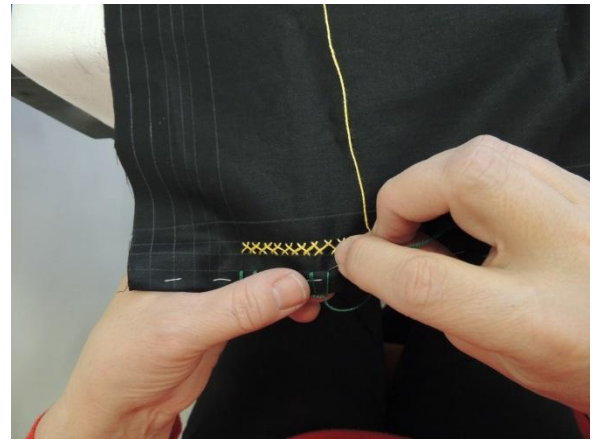
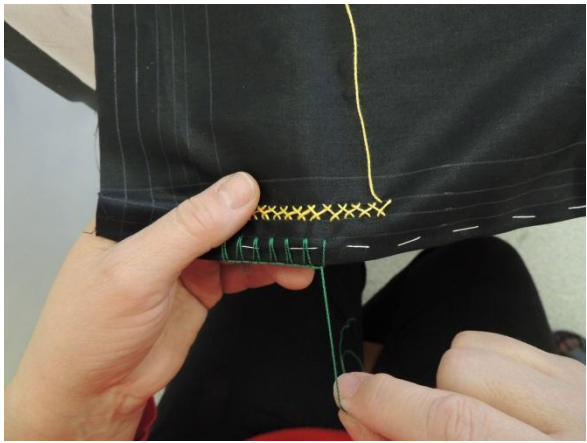
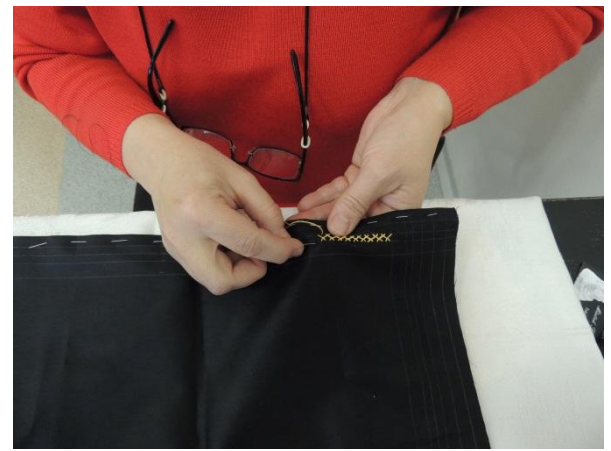
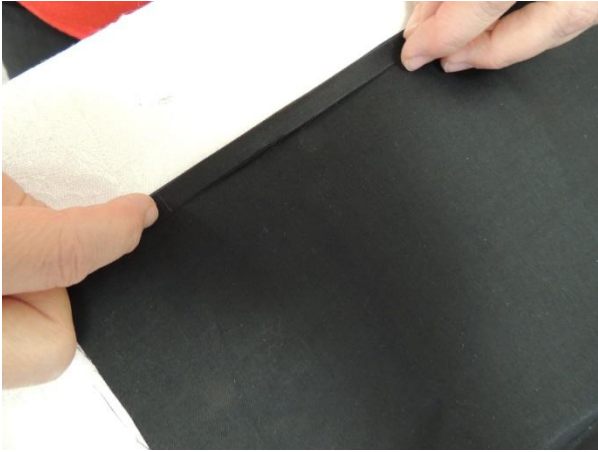
ZVLÁDNUTÍ TECHNIKY PLNÉ VÝŠIVKY, STONKOVÉHO STEHU, KROKVIČKY A „STÍNKU“

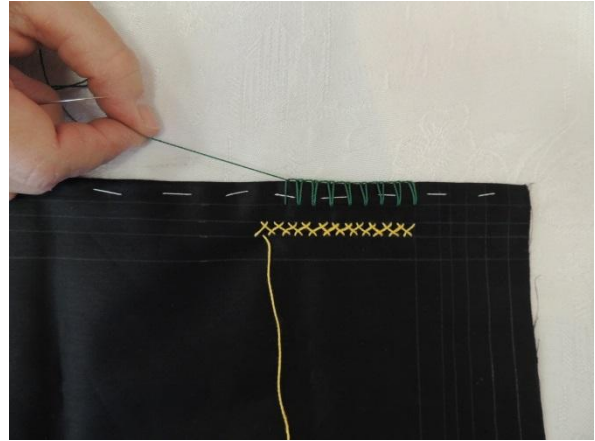
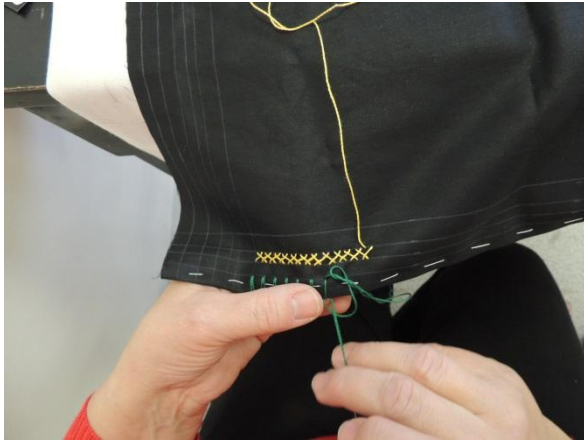
Samotnému vyšívání předkresleného vzoru předchází ukázka plochého stehu zkušenou vyšívačkou a krátké vysvětlení, jakým směrem se v jednotlivých prvcích vzoru kladou stehy, což je pro výsledný efekt výšivky velmi důležité. Rovněž se praktickou ukázkou nacvičují další použité stehy: stonkový steh, krokvička a stínek (smykovací steh).

DOKONČENÍ VÝROBKU

Po vyšítí všech rohů dečky následuje obšití obvodu krokvičkou. Okraje dečky se začistí a zafixují stehovací nití předním stehem na výsledný tvar. Poté se okraje dečky dokončí pomocí stínku (smykovací steh). Nakonec se ručně přišíje jednoduchá krajka.

DALŠÍ FOTOGRAFIE

POUŽITÁ LITERATURA:

HURT, Rudolf a kolektiv. Kyjovsko. Brno: Muzejní spolek v Brně, 1970.

LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Moravská lidová výšivka. Brno: Moravské muzeum v Brně, 1986.

Foto Tatjana Martonová, Vlastivědné muzeum Kyjov